

STORTINGET

Representantforslag 166 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Tobias Drevland Lund

Dokument 8:161 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Tobias Drevland Lund om makspris på strøm, avgiftskutt og mer rettferdig nettleie

Til Stortinget

Bakgrunn

Strøm er ikke en vanlig forbruksvare. Strøm er en nødvendighet. I Norge har strøm historisk vært et fellesgode, og det er en del av samfunnets felles infrastruktur. Når lokalsamfunn har ofret verdifull natur og folk og næringsliv har finansiert utbyggingen over strømmregningen, har det vært en del av samfunnskontrakten at fellesskapet skal ha tilgang på kraft til en rimelig pris. Strøm i Norge, fra fornybar vannkraft, er heller ikke dyr å produsere. Landet er bygd på dette. De siste fire årene med høye strømpriser har vist at denne samfunnskontrakten er brutt. Det har skjedd gjennom en rekke politiske avgjørelser om liberalisering av energiloven, nye utenlandskabler og tilknytning til EUs energiunion.

Den demokratiske nasjonale kontrollen over krafta må tas tilbake

Det trengs demokratisk styring over fellesskapets kraftressurser. Ressursene er stort sett eid av fellesskapet, og Norge har et stort kraftoverskudd. Det er et samfunnsproblem hva en skal bruke kraft på, om Norge skal sende strøm ut av landet, og hva den skal koste for folk og næringsliv her til lands. Derfor må dette styres demokratisk.

Det haster å ta grep. Vi er i ferd med å miste et av Norges viktigste konkurransefortrinn. Like rundt hjørnet truer flere energidirektiver fra EU, som vil integrere Norge for fullt i EUs energiunion og pålegge full markedsstyring av energisektoren. Men det er enda mulig å snu.

En kan flytte makt og ta tilbake kontrollen fra direktører i statsforetak og kraftselskaper som styrer etter avkastning og høye strømpriser, den europeiske strømbørsen og EU. Det må heller tas demokratiske beslutninger etter nasjonale hensyn, som tjener folk og næringsliv.

Rødt foreslår derfor tre viktige grep for lavere strømpriser:

Sett en nasjonal makspris for hva kraftselskapene kan ta betalt for strøm

Rødt mener at krafta til folk og næringsliv må tas av strømbørsen, og at en må stanse prissmitten og sette et tak for hva strømmen kan koste. Rødts forslag er en makspris for hva kraftselskapene kan ta for strømmen, basert på kostnadene for norsk kraftproduksjon. For 2025 foreslår forslagsstillerne 35 øre/kWt før avgifter. Med dette må det følge noen reformer av kraftpolitikken som sørger for forsyningssikkerheten, først og fremst med leverings- og forsyningsplikt for kraftselskapene og eksportkontroll.

I tiden det tar å få dette på plass, støtter Rødt alle tiltak som reduserer prisen i sluttbrukermarkedet til et rimeligere nivå, altså gjennom strømstøtte til husholdninger og bedrifter.

Innfør et forutsigbart og godt flerprissystem som reduserer nettleia og el-avgiften for ordinært forbruk, og gjør at det lønner seg å energieffektivisere for alle, alltid

God tilgang på strøm til en rimelig pris er avgjørende for både velferd og verdiskaping. Selv om Norge enda har et stort kraftoverskudd, bør landet forvalte ressursene sine fornuftig. Rødt er mot at strømsparing skal skje gjennom at folk utsettes for prissjokk fra strømbørsen.

Forslagsstillerne vil endre innretningen på nettleia og el-avgiften, så den premierer strømsparing og energieffektivisering og gjør luksusforbruk dyrere.

Det bør settes en nasjonal makspris på nettleien for gjennomsnittlig forbruk og faste nasjonale maksimumstakster for over- og underforbruk. Veksten i nettleien de neste årene begrenses til 10 prosent. Øvrige investeringer må vurderes tatt over statsbudsjettet. Til sammenligning anslår NVE en vekst på 25 prosent i nettleien de neste årene. Senker en forbruket litt, skal en få en ekstra stor effekt på strømregninga, samtidig som prisen er forutsigbar og rimelig for alle med et normalt forbruk.

El-avgiften på vanlig forbruk settes vesentlig lavere enn i dag, særlig om vinteren, mens det settes en «luksustakst» for dem som bruker mer enn dobbelt så mye som gjennomsnittlig forbruk for sin bolig- eller nærings-type. For boliger skal det tas høyde for bygningens alder, størrelse, lokalt klima og tid på året.

Denne modellen er lett å gjennomføre for myndighetene, og enklere å forstå for folk og bedrifter enn dagens system, med kryssende prissignaler fra både strømpris og nettleie. Slik kan en endelig få fart på energieffektiviseringen i Norge, uten å gjøre det unødvendig dyrt for folk flest.

Dette må komme i tillegg til en rekke aktive grep for å prioritere kraft og stanse strømsløsning.

Kutte i momsen på strøm

I tillegg går forslagsstillerne inn for at momsen reduseres fra 25 til 15 prosent. Ikke bare for nettleie, slik regjeringen har varslet at den vil foreslå, men også for selve strømmen, inkludert alle avgifter og påslag. Noen varer har lavere moms fordi de er så nødvendige for befolkningen. Rødt mener dette også bør gjelde noe så viktig som strøm.

Med Rødts modell kan husholdninger og vanlige bedrifter regne med å få kuttet rundt 40 prosent av strømregninga si. Er en flink på å holde strømbruken nede, sparer en fort mye mer.

Ta kraft av børs

Det meste av strømmen i Norge selges i dag til spotpris over strømbørsen Nord Pool. Men dette er i utgangspunktet frivillig for kraftselskapene, som også kan selge strømmen utenfor kraftbørsen med fastprisavtaler. Det er ingen regler som pålegger kraftselskapene å selge strømmen på kraftbørsen framfor direkte til

sluttbruker. Med regjeringens endring av skatteloven med kontraktsunntak i grunnrenteskatten for standard fastprisavtaler skal kraftselskapene nå også skatte av strømprisen i fastprisavtalen, ikke spotprisen fra kraftbørsen. Det gjør det enklere for kraftselskapene å inngå gode avtaler. Nå er det opp til eierne av kraftselskapene hva de gjør. Rødt vil gjøre det lettere for kommunene som eier kraftselskaper, å bruke dem som verktøy for å ta kraft av børs.

En svakhet i ordningen til regjeringen, som gjør at ordningen er lite aktuell for mye av næringslivet og husholdningene, særlig de som har et temperaturavhengig strømforbruk, er at en på forhånd må kjøpe en gitt mengde kraft til en gitt tidsperiode.

I en pressemelding publisert på regjeringen.no 15. februar 2023 lovet regjeringen å endre fastprisavtalene slik at kundene kunne inngå avtaler om fastpris med et varierende forbruk. Etter lang tid avviste regjeringen og daværende finansminister Trygve Slagsvold Vedum dette løftet i en pressemelding publisert 7. oktober 2024. I svar på skriftlig spørsmål fra Sofie Marhaug til finansministeren, besvart 27. april 2023, jf. Dokument nr. 15:1993 (2022–2023), bekreftet den daværende finansministeren at det var lobbyorganisasjonen Energi i Norge (nå Fornybar Norge) sine innspill som var bakgrunn for dette. Argumentet har vært at prisen ville bli for høy, men dette tar ikke hensyn til at prisen settes av selskapene selv – og kan være et spørsmål som er opp til den politiske styringen av selskapene. Rødt foreslår derfor å pålegge regjeringen å også åpne for fastprisavtaler med variabelt volum.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om en nasjonal makspris for hva kraftselskapene kan selge strømmen for innenlands. Nivået bør være på 35 øre/kWt i 2025. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med detaljene om hvordan dette kan se ut, i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.
2. Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om redusert el-avgift for alle, med en særlig stor reduksjon om vinteren. Regjeringen bes også innarbeide en luksustakst på el-avgiften som gjør el-avgiften større for ekstra høyt forbruk, det vil si over det dobbelte av gjennomsnittet for boligtypen.
3. Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til en ny nettleiemodell, med statlige maksimaltakster for nettleie for husholdninger, fritidsboliger og vanlige bedrifter med strømforbruk under 100 000 kWt / 0,1 GWt årlig forbruk, med et progressivt flerprissys-

tem som gjør nettleien lavere for dem med lavt forbruk og høyere for dem med høyt forbruk sammenlignet med snittet for boligtypen. Regjeringen bes også utrede hvordan en slik modell kan innføres for store forbrukskunder.

4. Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om redusert moms på både strøm og nettleie, med reduksjon fra 25 prosent til 15 prosent.

5. Stortinget ber regjeringen så snart som mulig gjennomføre nødvendige forskriftsendringer som sørger for at unntaket i forskrift til skatteloven for langsiktige kontrakter for kraft til standard fastprisavtaler i sluttbrukermarkedet også skal gjelde kontrakter med variabelt volum. Om nødvendig bes regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag for å sørge for dette.

8. april 2025

Sofie Marhaug

Seher Aydar

Mímir Kristjánsson

Tobias Drevland Lund

